

The Bund i kvällsbelysning. Byggnaden med grönt tak är Peace Hotel.

Shanghai som finansiellt centrum – samtal med Johan André

TEXT: BERTIL LUNDAHL

Shanghai ska ju enligt Kinas regering bli ett internationellt finansiellt centrum till 2020. Vad tror du om utsikterna? Vilka hinder finns det?

Utsikterna får nog sägas vara positiva. Men det är mycket som måste falla på plats under de ca 10 åren fram till 2020. Viktigast är att den kinesiska valutan måste göras konvertibel i god tid innan dess. För att det skall kunna ske måste många avregleringar inom finansmarknaderna genomföras.

I skrivande stund kan jag se ett hinder som måste åtgärdas: Kinas myndigheter arbetar inte synkroniserat och det finns individuella agendor inom myndigheterna som sinsemellan är motsägelsefulla. Skattemyndigheterna är pressade att öka skatteintäkterna och inför därför nya (ofta retroaktivt gällande) skatter, som drabbar företagande, inklusive banker och finansmarknader.

Samtidigt vill finansbyrån i Shanghai göra staden till ett finansiellt centrum. De nya skatter som pålagts ban-

Johan Andrén med The Bund i bakgrunden. Handelsbankens kontor ligger i huset närmast bakom honom.

kerna i Kina (inklusive Shanghai) innebär att Shanghai inte har någon möjlighet att konkurrera med Hong Kong och Tokyo som asiatiskt finansiellt centrum. Finansbyrån i Shanghai har inte makt att påverka skattelagstiftningen, som ju är nationell.

Viktiga ekonomiska beslut fattas i Peking och de stora kinesiska bankerna har sina huvudkontor där? Finns det några tecken på att detta kommer att förändras?

Naturligtvis tas beslut om femårsplaner och andra ekonomiska planer i Peking. Vad gäller bank och finans tas alla viktiga beslut, inklusive räntesättningar, nya lagar och förordningar, viktiga beslut rörande valutalagstiftning etc., också i Peking. Alla banker måste följa de lagar och förordningar som utgår därifrån.

Vad gäller de stora kinesiska bankerna är det min åsikt

att provinsiella avdelningar/filialer har ett relativt utvidgat mandat till självbestämmande. Bank of Chinas Jiangsu Branch (som ligger i Nanjing) har exempelvis stort utrymme för att ta egna operativa och strategiska beslut rörande sin verksamhet, utan att behöva ansöka om godkännande på Bank of Chinas huvudkontor i Peking.

Jag ser inga tecken på att ovanstående situation kommer att förändras inom den närmaste tiden. Emellertid, när/om den kinesiska valutan blir konvertibel, kan Kina behöva ett liknande system som i USA, med ett antal avdelningar av centralbanken som har egna mandat gällande lokala penningpolitiska beslut etc. Kina är ju ett geografiskt stort land, där ekonomisk aktivitet och inflationstryck kan skilja ganska markant från region till region.

Fortfarande finns de flesta multinationella företags regionala huvud-

kontor i Hongkong. Vilka är era erfarenheter av hur det är att verka i Shanghai jämfört med Hongkong?

I takt med att Kinas betydelse för multinationella företag ökar, kommer fler internationella företag att flytta delar av eller hela sina regionala huvudkontor till Kina (antingen Peking eller Shanghai). När andelen anställda i företaget är klart större i Kina än i andra asiatiska länder, finns mycket som talar för att t.ex. regionala beslutsfattare inom personalområdet flyttas till Kina. Det kan behövas för att följa Kinas lagstiftning inom anställningsområdet, som förändras snabbt.

Hong Kong är mycket öppnare än resten av Kina, med hög rättssäkerhet och konvertibel valuta. Av dessa anledningar är Hong Kong lämpligt som plats för det regionala huvudkontoret.

Handelsbanken har ju varit på plats i Kina sedan början av 80-talet och var först med att anställa en sinolog. Hur har förutsättningarna förändrats sedan dess? Vilka affärer fick ni göra då och vad kan ni göra idag?

Handelsbanken är speciell genom att man har som policy att anställa personer som kan språk och kultur vid tillsättningar på udda och exotiska marknader. När t.ex. banken som första nordiska bank öppnade representationskontor i Peking 1982 anställdes en sinolog som representant och chef för kontoret. Totalt anställdes 5 sinologer för arbete i Peking, en av dem var jag själv. Numera är chefen där en lokal person som utbildats och tränats internt inom Handelsbanken.

Peking är fortfarande ett representationskontor och får därmed inte engagera sig i operativ banking. Det innebär att kontoret inte kan erbjuda banktjänster, utan fungerar som supportkontor för banken och dess kunder i affärer som rör Kina.

Handelsbanken startade som första nordiska bank en operativ bankverksamhet i Kina i och med öppnandet av Handelsbankens Shanghai branch.

Den kinesiska valutan är ju inte helt konvertibel. Vilka begränsningar innebär det för er?

Det innebär stora begränsningar vad gäller införsel och utförsel av utländsk valuta, och påverkar i hög grad våra affärer i andra valutor än CNY (kinesiska yuan). Handelsbanken Shanghai har numera (och som första nordiska bank) licens att erbjuda banktjänster i CNY. Vi hanterar och behandlar våra affärer i utländsk respektive kinesisk

valuta helt separat. Vi har två uppsättningar av räkenskaper, en för utländska valutor och en för CNY, i enlighet med kinesiska regler.

Att vi som första bank kan erbjuda banktjänster i CNY är en stor möjlighet och fördel vi har framför andra nordiska banker.

Vilka steg tror du regeringen kommer att ta när det gäller att göra valutan helt konvertibel och hur länge tror du att det kan ta innan den blir det?

Ett viktigt steg är att skapa en kapitalmarknad med ett stort utbud av räntebärande papper på olika löptider, allt från korta certifikat till långa obligationer. När denna kapitalmarknad fungerar väl, d.v.s. när företag fritt kan emittera certifikat, och kommuner, provinser och centra utan större byråkrati kan emittera obligationer, då kommer marknadskrafterna att råda i högre grad för t.ex. räntenivåer. När detta fungerar har man kommit en bra bit på väg mot att möjliggöra en konvertibel CNY.

Man har sedan ca ett år tillbaka gjort en del framsteg med att utveckla en kapitalmarknad. Företag och provinser börjat emittera räntebärande papper under våren.

Men under rådande världskonjunktur har stora obalanser i Kinas ekonomi blivit uppenbara. De har uppstått på grund av stor statlig inblandning i ekonomin. Obalanserna handlar om överetablering inom vissa sektorer, öppna och gömda subventioneringar av andra sektorer m.m. De innebär risker när/om Kina gör sin valuta konvertibel och kan öppna för spekulation och attacker.

Om man menar allvar med att göra Shanghai till ett finansiellt centrum, då tror jag det är önskvärt att CNY blir konvertibel någon gång under perioden 2015–2017. Tiden är knapp och det finns mycket att förbättra och ändra på innan valutan är mogen för konvertibilitet.

Johan Andrén var Handelsbankens chefsrepresentant i Taipei 1994–97 och i Peking 1997–2003. Efter en kort sejour i Sverige återvände han till Kina som chef för det nyöppnade kontoret i Shanghai 2004.

Bertil Lundahl är fil.dr i sinologi och har varit lärare, forskare och kursledare vid Institutionen för östasiatiska språk i Lund 1972–98. Han har skrivit ett stort antal artiklar om Kina för *Nationalencyklopedin*, lett ett 80-tal resor till Kina och är sedan 2004 redaktör för tidskriften *Kinarapport*.